

al părinților, la care nici-odată nu pot renunța. Noi condamnăm aș crescea spartană, care rupea pe copilul tînăr din casa părintescă, spre ală crește „publică” — nu este acésta încă mai rău ca atăt? Și decă bunica séu mama se află acasă și după a loră părere copilul „se bucură de îngrijirea de lipsă”, dér inspectorul școlar, séu acea comisiune, care are se decidă în acésta afacere, védëndu pe copil în curte séu în grădină, póte chiar jucându-se pe stradă ar susține, că acea îngrijire nu e de ajuns? Când este ea de ajuns? Cu acéști paragraf în mână e cu puțință orăce brutalitate, decă vr’unu organ, care vrea sé fiă zelos, vrea sé bage vr’unu copil în institutul de siluire!“

„Óre grozăvenia acestei dispozițiuni înfricoșate și de aceea ne executabile, sé nu bată la ochii deputaților din dietă? Sé naibă ei óre ideia măcar de puterile mișcătoare ale vieții populului, căruia i-se însinuă tocmai acum o absurditate?“

„Sila de a înființa asiluri o condamnăm și din considerații economice. Comunele sunt așa încărcate cu sarcini publice, încât nu mai pot răsufa. Puterea lor de prestare a secat și aici li-se impunouă nouă prestațiuni spre a amări vieța copiilor lor!“

Nu numai spre a li-o amări, ci spre a i face bolnavi!“

„Acésta pare exagerat și totuși e adevărat. La crearea acelu proiect de lege s’a avut în vedere și sănătatea: copiii sé fiă feriți de tot felul de influențe stricăcioase. Nu este pentru prima óra că o bună intențiune a dat născere unei legi bune. 80 de copii sé fiă dați în paza unei îngrijitoare de copii și a unei păzitoare! Intrebați pe mame, ce va eși de aici! Și apoi pe 64 metri pătrați 80 de băeți. Acéști spațiu e de ajuns ca în timp de trei săptămâni sé facă sé se bolnăvescă toți copiii, ce vor merge acolo. Celu ce va vota pentru un asemenea spațiu, n’a tostú nici-odată într’o clasă plină de copii și n’a înghițitú nici-odată aerul, ce sé desfășură acolo. Cu spaimă vor vedé cum se îngălbinescú fețele copiilor, cari mai înainte putéu sé alerge prin grădină și pe stradă.“

„Combatémú proiectul de lege pentru-că îngreună pregătirea îngrijitoarelor de copii într’un

mod, ce nu stă în proporțiune cu prestațiunile lor, pentru-că sálarul, ce se stabilește pentru ele, îngreună fără folosú comunele, cari pot face acestea multú mai effinú, decă tocmai vor sé-o facă, în fine pentru-că la pregătirea îngrijitoarelor și la înființarea institutelor se are în vedere scopul maghiarisiréi. Ce lipsă are pentru Dumneđu o îngrijitoare de copii de cunosciința limbei maghiare? Cu acelaș dreptú se póte face o lege, care sé poruncescă tuturor bonelor, servitoarelor de copii, doicelor și păditorelor din casele private, de a sci unguresce, pentru-ca bietului popor sé i-se mijlocescă cunosciința limbei statului. Incă și mai radical ar fi sé nu i-se concedá nimeni a-se însura, până se nu scie unguresce!“

„Și tóte acestea la finitul seculului al 19-lea! și sub masca liberalismului! Acesta combaté în modú fariseescú legea, după care copii în căsătoriile mixte trebuie séurmeze confesiunii părinților, ca o violentare a drepturilor sfinte ale familiei“, trebuie sé se lase în voia părinților, în care credință voescú sé creșcă copii lor, dér a rupe copilul dela peptul mamei și a-i „mijloci“ limba maghiară — acésta este liberalú și se consideră ca un mare succes!“

„Popórele nemaghiare, cari fac 3 din 4 parți a poporațiunei, trebuie sé se indigneze cândú ca „motivú principalú alú proiectului“ aduce înainte ministrul în comisiune „raporturile de limba maternă ale poporațiunei țerii“. Ceea ce a retăcutú elú înțelepcesce, a spus’o clarú în aceași comisiune Ștefanú Lesko declarândú că „institutiunea pentru îngrijirea copiilor formézá temelia maghiariséi“. Acésta e disú destulú de clarú și limpede. Dér de aceea e datoria nóstră de a declara totú așa de cinstitú și clarú, că noi tocmai din cauza acéști scopú n’avemú lipsă de proiect, că lú condamnám în puterea eternelorú drepturi, ce le avemú asupra copiilor nóstri și pe cari nicu o lege nu ni le póte lua!“

„Din tóte cele díse resultá, că legea nu se póte duce în îndeplinire. Iesuíti în secolul al 17-lea au dusú cu dea sila copii protestanți în școle catolice și pe părinți i-au silitú a merge în bisericile catolice — și țera totuși n’a devenit catolică. Aseménarea cu stările de adu e aprópe de mîntea omului“

„Legea voesce sé apere sănătatea copiilor și o păgubesce; își dá aerul de a fi liberalú și impune cea mai apăsătoare silă; vrea sé înainteze bunăstarea poporului și lú împiedecă; nu se sfiesce de a purta pe frunte scopul maghiarisării. Neesecabilú în totalú și în părțile ei, ea va aduce amărăciune până și în cea mai mică familie, binecuvéntarea așteptată se va prefăce în greu pecatú, mai bogăți de esperiențe reale o vor de ființa odată pe care acum o aducú în contra voinței maiorității cetățenilor. Înainte însă de a fi gata acésta lege, dorimú ca acéști timpú sé fi sositú deja!“

Revista politică.

Dinăuntru. În săptămána acésta díarele ungurescú dela noi au avut multú de lucru cu studenții universitari din Bucurescú, asupra cărora s’au supératú focú din causă, că aceștia au luatú hotărîrea de a redacta unú memorandú în limba română și francesă, prin care vor sé aducá la cunosciința tuturorú studenților academiei din Europa loviturile, ce se dau culturii nóstre din partea stăpânirii ungurescú. „K.-vár“ publică chiar unú articol de fond în cauza acésta. dândú aspre lectiuniú studenților universitari din Bucurescú și sfátuindu-i sé nu se amestece în trebile nóstre, pentru-că ei „nu cunoscú starea Românilorú de aici“, deore-ce poporul românu de aici díce „Kolozsvár“, că are „pree mare libertate“. — Pápa-și ar „libertatea...“ Libertate este aceea, când nu poți sé fi stăpánú nici peste ceea ce e alú tđu, când nu’ți este ertatú nici a’ți ridica școl, nici a dispune liberú peste școlile întemeiate și susținute din banii ței? Libertate este aceea, când nu’ți este ertatú sé te folosescú de limba ta în afacerile cele mai vitale ale tale?

În ședința dela 11 Novembre n. a dietei provinciale din Laibach (Carniolia), Stocker și-a motivatú proiectul séu, ceréndú între alte înființarea unui tribunál superiorú slovenú și ridicarea unei Academii de dreptú slovené, ca sé se eșecute în faptă egala îndreptățire garantată prin legi.

Oratorul a apératú cu acéști privilegiu națiunea slovenă în contra acusărilor tendențioșe, că ea ar urmări scopuri panslaviste, și-și esprimá părerea de réu pentru bánuirea loialității Slovenilorú (Slovacilorú).

În dieta provincială din Brún (Moravia) s’au începutú desbaterile generale asupra budgetului. Zacek, conducătorul partidei drepte a negatú, că ar fi lipsă de cunosciința perfectă a limbei germane în armată, negá mai departe și trebuința de a se declara limba germană de limbă a statului și a imperiului, la carea, díce, Slovenii nicu-odată nu se vorú alătura.

SCIURILE OIEI.

D-lú Dr. Aurel Mureșianu, directorul fóiei nóstre, despre care scimú, că aprópe de cincé săptămâni petrece în inchorile ungurescú din Clușiu, după cum ni-se

comunică, este cercetatú de numeroși Români nu numai din Clușiu, ci și din depártare. Unú amicú alú nostru din jurul Brașovului, cercetându-lú în săptămána trecută, ne spune, că l’a aflatú în deplină sănătate. Unú altú amicú alú nostru din depártare, într’o epistolă adresată noué, își exprimá regretale sale, că mergéndú anume la Clușiu, n’a pututú obține permissiunea de a-lú cerceta, fiindcă nu s’a pututú presenta la anumitú timp. Dealtmintrelea scimú din díarele ungurescú din Clușiu, că procurorul a luatú măsurí de a admite visitele mai virtosu numai în dílele de Dumineca. Ni-se pare însă, că chiar și Dumineca se dificultézá concederea visitelor, căci mai mulți studenți universitari români din Clușiu, după cum ni-se comunică, au voitú într’o Duminecă sé-lú cerceteze, dér nu li-s’a permisú. — Trece-vorú și aceste díle de suferință și sperámú, că cu díua de 24 Noemvre n. c. liberându-se, Directorul fóiei nóstre se va réntorce éráși sanetosú în mijloculú nostru, unde este așteptatú cu mare dorú.

Cununi pentru Negruții. În numărulú 219 alú fóiei nóstre amú arátatú cetitorilor nóstri, că aici în Brașovú s’a luatú inițiatiua de a nu se mai trimite cununi pentru împodobirea sicriului celorú répoșai, ci prețulú acestorú cununi a-lú adange la o fundațiune, ce s’a înființatú aici în amintirea celorú répoșai. Acésta fundațiune va purta numele tuturorú acelorú répoșai, pentru a cărorú amintire s’a adausú la ea prețulú cununilorú menite pentru sicriu. În înțelesulú acéști *Domna Dr. Mureșianu*, soția directorului fóiei nóstre, a adausú la numita fundațiune din partea d-sale și a soțului d-sale, care acum e absentú, dreptú prețulú alú cununei menite pentru Negruții 10 fl., ér d-lú *Valeriu Bologa*, dirigentul filialei „Albina“ din locú, alți 10 fl. Astfelú fundațiunea numitá va avé sé porțe în viitorú și numele lui Nicolau F. Negruții. Mențiunea acéști fundațiuni de binefacere o vomú aráta de-odată cu publicarea statutelorú, la care se lucrézá acum. Administrarea fundațiunei e încredințată comitetului parochialú din cetatea Brașovului.

Generalulú Mihailú cavaleru de Trapsa se scrie, că e cerutú sé fiă pensionatú. În urma superarbitrării făcute din cauza acésta, s’ar fi constatatú, că actualminte nu este aptú de serviciu și de aceea s’a pusú în disponibilitate pe timpú de șese luni.

Musica națională. În privința valorii muziceii naționale românescú, cetimú în „Românulú“ urmátorele: „Cátú despre valórea muziceii române, ca factorú culturalú, ca elementú, care conservézá la țe-

Eu acolo în crișmă rugaiu pe crișmarú sé-mi dea puțină hárțiá și negrelá ori cerusá; dănsul imi dede, și eu scri-seiu vr’o câteva cuvinte la cálugărul din mănăstire, la care mé aflam în quartirú, sé fiă așa de bunú și sé-mi dea câți-va crețari și hainele mele, spuindu-i, ce mi s’a întâmplat. Rugaiu apoi pe celú mai bétaránú din escorta mea, sé mérégá cu țidula aceea la mănăstire, la cutare și cutare părinte și sé-mi aducá hainele și pitá și ceva parale. Unulú din cei doi tunși nu lása pe celú mai bétaránú sé mérégá, ci se duse elú. Cam după o jumétate de óra sé’ntorse și nu-mi aduse nimica, dícéndú, că cálugărulú nu-i la chiliá.

Trecurámú apoi satulú de-a curme-dișulú și de-acolo pe o cărare spre pădure, și prin pădure la dealú..... Petrișulú ascuțitú pe suișú în munte, eu descultú, imi încrunță picioarele; lanțulú greu pe mine, imi făcea urcarea la dealú, aprópe imposibilá!

Mé rugamú de sbirii mei, sé ia măcar lanțul de pe mine, că eu n’oiú fugi. Înzadarú, deși celú mai bétaránú se rugá

elú însuși la cei tunși, sé-mi ia lanțulú.

— „Înainte hunțute, strigá unulú din cei doi tunși amețiti de holercă, „că așa ne duse și pe noi tatálú tđu, când era vornic, la asentare, de astáđi suntemú cátane!“.....

Acuma pricepui, că sbirii mei suntú din locul meu natalú și-sú trimisi după mine.

Plaiulú acesta, pe care mergeamú, imi era sciutú, că duce dela Putna prin codru și preste munți, la locul meu natalú, Sucevița.

Inoptase; eu strivitú de necezú, de durere la picioare și de obosélá, cáđuiu de mai multe-ori jostú; tunșii mé ridicarú și unulú mé împingea de spate, érá altulú, celú ce-mi dísesse cuvintele de mai susú, imi ajuta cu — ghionturí brutale.

„Dați-i pace, mái,“ le díse celú mai bétaránú, „nu-lú chinúiți, cá’ți da sémá!“

Nicu acésta admoniare nu folosi nimicú. Curgeau sudorile de pe mine, eram perdutá cu totulú, când ajunserámú în vérful muntelui, într’o poiană, numitá *Poiana sécării*.

„Stái:“ imi strigá tunsulú celú mai brutalú, se puse pe unú butucú, își sterse cu máneca obrazulú și-mi díse rástitú:

„Tatálú tđu n’a sciutú, că unde bate și unde s’a răspunde: — la buná dimineța lui, îi răspundemú acum noi!“ Scóse apoi șipulú cu holercă din tașcă, ilú destupá și închiná la celú mai bétaránú, dede apoi șipulú acestuia.

Eșise luna de după unú norú și eu védiqui cum omulú mai bétaránú, după ce luá în mână șipulú dela tunsulú, ilú íntrebá prin semne, de póte sé închine la mine, ori ba? Tunsulú nu dede nicu unú răspuns, cáutá ba’n páméntú ba la mine ce stamú tremurându de slá bire. Omulú închiná la mine, eu luaiú șipulú dela elú, nu așa, ca sé béu, ci ca sé le facú pe voiá; aduseiu șipulú la gurá, dér atunci se repeđi tunsulú de pe butucú la mine și mé isbi cu pumnulú în față, de sári șipulú din mână mea cá-țolo, și pe mine mé umplú sángele. Atunci nu sciu cum veni, nu sciu ce se facú cu mine; toți nervii mi-se páurá criță, și eu din capú până’n picioare focú și pará.... Apucaiu lanțulú cu mână dréptá

și-lú smánciuu cu așa putere, de eși veriga de pe cealaltá mână, dér eși și cu o bucatá de carne și piele (Și astáđi e semnulú la încheietura mánii mele) și cu veriga, dreptú imbláciu, tocaiu pe brutalulú în capú, de se práváli pe spate peste butucú, și práválindu-se, strigá: „vai-lio, m’a ucisú!“

Mé repeđiuu apoi la celalaltú tunsú, elú deodată stete ca îndérjitú; însă védéndu-mi furia și mână ridicată cu veriga atérnatóre de lanțú, gata sé-lú tocú și pe elú, stánğa’mprejurú și fuga în pădure; celú mai bétaránú după elú....

Ce mai făcui, nu sciu; destulú că la anumită vreme după aceea, mai venitú în fire, mé védiqui singurú și într’o poiană, ce se chiamá *Poiana meselorú*, aprópe de Sucevița.

În lumina lunei mé uitai la mine, mé védiqui plinu de sánge pe dinainte și pe piciorul stánđu, lánđu care atárna mână-mi ránitá. Mână dréptá imi era așa de inolestatá pe lanțú, că nu o puteam desface. O desfácu cu greu și luaiú în ea pe cea ránitá, care de multú sánge cursú din ea, era amorțită,

ranul român idea națională, ca mijloc a imblânzi caracterul țeranului, musica română întrece cu mult pe cea ungu-răscă. Lăutarul cântându din gură în-truneste poezia și musica, ceea-ce are o influență puternică asupra sufletului. Eu unul de câte-ori am audît la vre-o cărciumă din sat un lăutar, am re-masă pe gânduri și mi-am dîs: ființa acasta necăjită are mai multă influență asupra gândirii și simțirii țeranului ro-mân, de câtă subprefectul și preotul, căci acest lăutar are mijlocul de a vorbi deadreptul cu inima țeranului cântându cîntece patriotice, naționale, haiducesci, hazlie seu de dragoste.

In închisorea dela Seghedin a in-trat astăzi d. l. Traian H. Pop, cola-boratorul nostru, pentru a-și incepe osinda sa de un an.

Inc'odată dorim iubitelui nostru confrate, ca să se reintorcă sănătos!

Nou mod de salutată. Mai mulți membri ai secțiunii brașovene a „Re-uniunii carpatine“ au luat în întrunirea din 8 Noemvre n. deciziunea, ca de aici înainte să nu mai salute prin luarea pî-lării seu a căciulei, ci cu graiul și printr'o mișcare a mânei, asemenea sa-lutării militare. Aderenții acestei idei s'au învoit a-și scrie numele într'o listă depusă la administrația țiarului german din loc. Supunem noul mod de sa-lutare și la aprețarea publicului romă-nesc. Noi îl găsim recomandabil din multe puncte de vedere.

† Nicolau F. Negruțiu.

Marța trecută a răposat mult meritatul și de toți iubitul re-dactor al revistelor „Preotul Român“ și „Amicul Familiei“, Nicolau F. Negruțiu, a căruia viață a fost atât de scumpă pentru nemul românesc.

Acastă durerosă scire va pro-duce adencă intristare în inimile tuturor Românilor, cari au avut fericirea de a-l cunósce mai de-aprópe, pentru-că Negruțiu a avut inimă mare și bun suflet românesc. El a lucrat tota viață cu cuvîntul și cu fapta în modul cel mai sincer și desinteresant pentru binele poporului românesc.

Adresându intristatei familii condelențele noastre cele mai sin-cere, lăsăm să urmeze aci următorul anunț funebru:

Simeon F. Negruțiu ca tată, Susana mărit. Stefan Cămpeanu, Ioan, Iosif, și Dr. Emil F. Negruțiu, mediu, ca frați, cu soțiile și fii acestora ca nepoți și nepote; Anna și Susana, ca mă-

tuși, în numele lor și al celorlalți nu-méroși consăngen, cu inimă infrântă de durere aduc la cunoscința tuturor ami-cilor și cunoscuților mórtea prea tim-puriă a preaiubitului și neuitatului lor fiu, frate, unchiu, nepot și cumnat:

Nicolae Fekete-Negruțiu, *preot gr. cat., ases. consist., redact. și propriet. etc. întemplantă după lungi și grele su-ferințe în etate de 42 ani la 11 Noemvre a. c. în Abbazia.*

Scumpele-i osăminte se vor așeza spre repausul etern în 16 l. c. st. n. la 10 ore a. m. în cimiteriul român gr. cat. din Gherla.

Gherla, 12 Noemvre 1890.

Fiă-i țerina ușor și memoria eternă binecuvîntată!

Cununi eterne pentru cei răposai.

La fundațiunea pentru aducerea a-minte de iubii răposai, ne trimite on. d-nă dir. *Valeriu Bologa* 10 fl. și familia on. d-nă *Dr. Aurel Muresianu* alți 10 fl în prețul cununelor, ce voiau a de-pune pe sicriul meritatului și nobilului răposat Nicolau F. Negruțiu, carele prea de timpuriu a fost rupt de cruda mórte din cercul, în carele mult bine a pro-dus.

Prin acesta achităm cu mulțumită primirea acestor sume.

Brașov, 3 (15) Novembre 1890.

In numele comitetului parochial român gr. or. din cetatea Brașovului.

Bartolomeiu Baiulescu, președinte.

Vasile Alecsandri.

Vorbire ținută de Andreiu Barseanu la ser-barea din 14 Octomvre v. în Brașov.

Triumf ceresc e mórtea, când móre muncitorul
Urmașilor din lume lăsând brădat
Și cu-o verdete vie de-alung acoperit.
Rodosce munca'n urmă-i și ride holda'n
Er' cei rēmași în viață admiri pe cel-
Dicend: Pentru-a lui țera trāita ș-a

Alecsandri: Strofe improvizate lui C. Rola.

Nu cred, să fi rămas nesim-țitoare o singură inimă romănescă, când în siera de 22 August, seu în zilele următoare acestei fatale sēri va fi pētruns pānă la densa durerosa scire, că regele poetilor români, priveghitorea dela Mir-cesci, iubitul nostru Alecsandri nu mai este în viață. Da, dōm-nelor și domnilor, generală a fost și a trebuit să fiă durerea pentru pierderea acestui ilustru fiu al nēmului nostru, de ore-

*) Despre decursul acestei serbări veți raportul din Nr. 237 al țiarului nostru.

ce timp de-o jumătate de veci el a fost fala noastră, de ore-ce numele lui era cu drag rōstit în toate colțurile locuite de suflare romănescă. Bētrāni se simțiau mândri de contimporanul lor, al cāru geniu le luminase tine-rețea și-i oțelise în anii bărbăției lor; noi, generația mai tēneră, ne-am trezit la fermecătorele ac-corduri ale lirei lui. Cu toții îl iubiam, cu toții ne simțiam fe-riciți, că-l puteam ave în mij-locul nostru; ne obișnuisem a crede, că nemuritoare ca creațiunile genului seu, va fi și partea pă-mētēnă a ființei sale. Nu ne este dat însă nouē, făpturilor din carne și din ose, a ne abate dela neșramutatele legi ale firei; cu toții trebuie să ne plecăm capul înaintea lor, rege seu proletar, bogat seu sēracu, geniu seu om de rēnd.

Astfel trebuie să audim, că acela, pe care ne deprinsesem a-l adora, mārăgitarul din co-rōna aleșilor nēmului nostru, bărbatul, pe care încă în viață îl socoteam între deii nemuritori, că acest bărbat, dicu, nu mai este între noi, ci s'a mutat dela cele trecătoare la cele netrecătoare, dela cele vremelnice la cele veci-nice. Astfel se încheiă o vieță din cele mai roditoare pentru bi-nele și înălțarea nēmului nostru, astfel se puse capet unei epo-pee din cele mai bogate în epi-sode încântătoare, pline de fapte, care trebuie să înalte inima fi-cării om adeverat.

În amintirea acestui mare și mult meritat bărbat ne-am adunat astăzi aici, ne-am adunat, ca și noi, Români brașoveni, și în deosebi omenii de școlă și tinerimea studiosă, să aducem tri-butul recunoștinței noastre um-brei marelui Român, neintrecu-tului cāntăreț al nēmului nostru, iubitului și mult regretatului Va-sile Alecsandri.

Și cum am pute venera mai cu vrednicia umbra unui astfel de bărbat, de cât aducēndu-ne aminte de faptele lui, căutând a ne da încă odată sēmă de în-semnătatea lui, aruncându o pri-vire, fiă și numai fugitivă, asu-pra vieții lui atât de binecu-vēntate pentru binele și propășirea nēmului nostru!

Vieța omenilor mari este ca o magică vedenia, care-i încăl-ďesce sufletul și-i dă putere să învingi ori și ce greutăți. Privirea ei te îmbărbătează, te oțelesce și

te învață să nu perți nici-odată credința în reușita scopului bun, ce și-l'ai ales. O vieță ca a lui Alecsandri va fi totdeauna un pu-ternic isvor de sentimente no-bile și de fapte mărețe, un mij-loc educativ de prima ordine atât pentru tineri, cât și pentru omenii în vērsta.

Să nu întărđiam decă a ne adăpa din nesecatului isvor de apă viă, ce ni-l'a deschis pentru totdeauna nemuritorul nostru poet, să ne întărđiam a ne înveseli sufletul și a ne în călđi inima la încântătorea priveliște, ce ne-o oferă vieță lui.

Vasile Alecsandri s'a născut la Bacău în Moldova, în 21 Iulie 1821. Tatăl seu a fost vornicul Vasile Alecsandri, eră mamă-sa o odraslă a familiei Cozoni. Anii copilăriei sale îi petrecu el parte la moșia părintească Mircesci, teri-citul sat, pe care avea să-l eternizeze mai târđiu în nemuri-torele sale scrieri și unde astăzi zac rēmășițele pāmētesci ale marelui defunct, parte într'un pensionat franceș din Iași, unde își câștigă primele sale cunoscințe. După obiceiul, ce tocmai înce-puse a prinde rădăcină în țerile române dela Dunăre, tatăl seu, care era om cu dare de mână, îl trimise la Paris în vērsta de abia 13 ani, ca să-și înmulțească cunoscințele câștigate acasă și în deosebi, ca să se prepare pentru cariera medicală. În vērsta de 15 ani Alecsandri făcū bacalaureatul în litere și imediat și încep a se deprinde cu recea și aspra sci-ință a iscusitului Aesculap. Dér nică medicina, nică sciința dreptu-lui, în care de asemenea făcū unele încercări, nu fură în stare a-l atrage la dēsele. O altă cale cu mult mai mândră, cu mult mai luminosă i-o arēta geniu seu po-etic, simțul seu pentru frumos, naturelul seu vioiu, bogata sa imaginațiune. Era calea, pe care el avea să ajungă unul din cei mai aleși bărbați ai nēmului seu, pe care avea să secere lauri ne-veștejiți nu numai din partea co-naționalilor sei, ci și din partea stēinilor. Sē-l lāsăm însă să înainteze pe mândra cărare, ce și-a ales'o, și înainte de a vorbi de lucrările sale literare, să arun-căm o privire asupra timpului, în care viitorul poet și mare patriot avea să-și depună pārga talentelor sale pe altarul iubi-tului seu popor.

dēdui pelea cu carne la loc și strin-gēndu-o și ținēdu-o așa, lāsai lanțul să se tērie după mine.

Slăbit de tot, ajunsei pe la țori acasă, la părinți.

Aci vēđēndu-mē, cum eram, mē în-tēpnă un strigat de spaimă, mai cu sēmă din partea maicei mele

Lămurirea întregului acestui lucru va urma acūș.

Tatăl meu nēcăjit și revoltat peste fire de cele ce se făcură cu mine, aduse curēndu o căruță nāmīță și așa, cum eram, mē luă cu sine și hai, la stăpā-nire, la Solca

Intrārm drept la șeful oficiola-tului în cancelaria. Acesta, care era administratorul politic al ținutului, cu numele *Coch*, întorcēndu-și fața spre noi și vēđēndu-mē, așa desbrăcat, plin de sänge și cu lanțul pe picior, sări ca mușcat de șerpe și strigă spāriat: „Ce este, pentru Dumnezeu!“

Eu îi povestii totul, dér nesfār-șind eu încă pāțania mea, el, și spā-riat și infuriat, deschise repede ușa și strigă din tota puterea „Rosignon!“

care era numele unui adjunct al seu. Acesta, spāriat și el de strigatul ne-obicnuit al șefului seu, alergă diatr'o cancelaria de preste tindă; șeful arătând la mine, strigă: „Ce-i asta!“

Etă ce a fost: Eram vėra trecută chemat prima őră la asentare ordinar; neaffându-mē însă acasă, și nici în țeră, mē chiāmară acum la asentare pos-tumă cum e regula. Adjutul trimese citațiunea mea la satul meu natal Sucevița; vornicul (primarul) de acolo audind, că eu mē aflu la Putna, abusa de puterea lui de vornic și trimise pe acei trei sbiri după mine, într'un ținut poli-tic străin, și încă cu poruncă, de m'or găsi și nu m'ași supune, să mē aduc în lanț. Tușii concedieri mili-tari și de viț nu Români, ci boici din Galiția, mai avēnd ei și pismă pe tatăl meu, căci sub vornicia lui îi luară la că-tane, abusa și ei la rēndul lor de ordinul vornicului, și sfărșitul e cunoscut.

Șeful oficiolatului făcēndu-i-se milă de mine pentru cele ce pățiu, mē ospetă pe mine și pe tatăl meu, pe carele-lu scia

și-i era bun de când încă fū el mai mult ani vornic; imi dete vestminte de ale sale și mē trimese cu însuși adjunctul seu Rosignon într'o căruță la Suceava, unde se afla comisiunea de asentare pos-tumă. Acolo scăpai, cum imi diseră comisarilor, pe șese săptămāni pānă ce adecă se va vedē ce se va alege cu mēna mea rānită. — Intorsu a treia ți la Sol-ca, găsiu acolo pe vornicul din Sucevița deja depus din slujbă, pe cei trei sbiri arestați, er pe cel tocat de mine în cap îl găsiu sub căutare medicală. Hai-nele mi-le lāsă bunul șef al stăpāni-rei în dar.

Dér ce să mai descoperi? — Că-l-gărul din Putna, carele mē primise la sine și la care-mi erau hainele, în urma scrisoarei ce i-o trimiseiu, mi-le estradase prin tunsul trimesut de mine și-mi trimesese încă patru sorocoveți. Tunsul, credēnd, cum se vede, că eu într'adevăr sunt desertor, deca vornicul din Sucevița trimete după mine o „patrolă“ atât de mare și le dete încă și lanț, prin urmăre credēnd el că eu n'oi mai vedea Putna și pe

călugăr, în calea dela mânăstire și pānă la crișmă, vindū hainele mele la un șvabū, mie dicāndu-mi că pe călugăr nu l'a găsit.

Să înțelegē, că rēșplata pentru acēsta și-a luat'o, cum după aceea audiu cu „de patru ori pe'n stroi“.

II

După ce biata mea maică în cele două zile din urmă mē așteptase mai totă ziua la pōrta țarinei ca se vedă de vinu eu dela asentare, seu ba, în cele din urmă reintorcēndu-mē dela Suceva acasă, mē culcau pe laviță de-a piciorle cu tatăl meu, eră maică-mea în pat. Pe la cāntători, tređindu-me durerea mânei cu rana, audiu pe tatăl meu dicēndu pe incetului: „Varvar!“ — așa o chema pe maică-mea „dormi tu?“

— „Nu dorm, da ce-i?“

„Ce am gāndit eu“

— „Ce-ai gāndit?“

„Sē-lū insurām pe fulu nostru Iraclie“ (adecă pe mine:) că de l'omū insura, și încă cum gāndescu eu, ar scăpa de tōte aste nēcazuri și primeđii, ce le duce și'n străini și pe aci.“

Erau zile grele. Țerile române dela Dunăre abia începuseră a se reculege din adâncă cădere, la care le dusesse îndelungata domnie fanariotă. Prestigiul lor în afară era decădut, starea lor din lăuntru era de totu' posomorită. Domnitorii, cari grație românescei mișcări din 1821 a lui Tudor Vladimirescu, acuma erau pământeni, stăpâneau mai mult cu numele. Ei trebuiau să fiă cu necontenită băgare de seamă când la Constantinopole, când la Petersburg, ca nu cum-va să se supere cu ceva pe înalții protectori. O apăsare amorțitoare domina peste totu', orî și ce mișcare era privită cu neîncredere, orî și ce tendință de înaintare era privită ca e crimă și prin urmare la momentu' năbușită. Puțini erau la număr bărbații, cari ca mitropolitul Dionisie Lupu, Ioan Văcărescu, Ioan Cămpinenu, Ioan Eliade Rădulescu în Muntenia, mitropolitul Veniamin Costachi și Gheorghe Asachi în Moldova, se recunoscă, că și pentru Români s'au ivit rădele unui nou timp, a unui timp de propășire și de regenerare națională.

O mulțime de obiceiuri rele se lățiseră în societatea română din cele două principate în urma nenorocitei domnii străine. Funcțiunile înalte, boieriile, erau privite ca nisce lucruri de speculă, simțul de dreptate și de onoare era de totu' decădut, ciocoismul și lingușirea erau la culme. Făcare căuta să se îmbogățescă pe orî și ce cale și cu orî și ce mijloce, fără să se mai gândească la binele obștesc, fără să se mai gândească la partea cea mai mare a populațiunei, la aceia, cari fără a se bucura de vre-unu' dreptu', aveau să suporte tôte greutățile, la nenorocita țărănime. Este îngrozitoru' tabloulu', ce ni-lu' înfățișează Alecsandri într'una din scrierile sale, despre epoca, în care avea să apară și elu' pe scenă, și în care avea să începă binecuvântata sa înrîurintă asupra vieții poporului nostru și în deosebi asupra literelor române. Eată cum descrie elu' în magistralul sêu studiu despre înaintășul sêu Constantin Negruzzi priveriștea, ce o înfățișau țerile române între anii 1828 și 1840: „In vârfulu' scării sociale unu' domn cu topuzulu' în mână și cu legea sub picioare; pe treptele acelei scări o boerime ghiftuită de privelegiuri, bucurându-se de tôte drepturile, până și

de ilegalități și scutită de orî-ce îndatorire către țără; alătorea cu acea boerime unu' cleru', ai cărui șefi veniți dela Fanaru' și din visuniile muntelui Atos, se desfătau într'o viață de lăcș și scandalosă; er josu' în pulbere o glotă cu cerbicea plecată sub tôte sarcinele. Susu' puterea egoistă, josu' șerbirea și miseria fără protecția, și totulu' mișcându-se într'o atmosferă negurosă de superstiții, de pretenții, de lăcomi și de frică“.

Ne putem închipui, ce sôrte putea să aibă și literatura noastră în astfel de nenorocite împrejurări. Ce e dreptu', binecuvântatele semințe aruncate de Gheorghe Lazaru' în Muntenia și de mitropolitul Veniamin Costachi în Moldova nu rămăseseră neroditoare. Făclia aprinsă de acești doi luceferi ai deșteptărei naționale în principatele dunărene era păzită cu sfințenia de Ioan Eliade Rădulescu și de Gheorghe Asachi; din școla dela Sfântulu' Sava din Bucuresci și dela Sf. Trei Erarchi din Iași eșise unu' număr ore-care de omeni cu carte; dér ce erau ore în stare să isprăvescă aceste puține lumini față de întunereculu', ce acoperia de atâta vreme țera întrégă? Este dreptu', că cei doi apostoli pomeniți mai la urmă nu se mărginiră a încerca să delature întunereculu', ce copleșea poporul român, numai prin școlă, ci neobosiți cum erau în căutarea de mijloce pentru înaintarea neamului lor, înființară și diare, — Asachi „Albina românescă“, Eliade „Curierul românesc“, — ba sprijiniți de câțiva omeni de inimă făcură chiar primele începuturi ale teatrului românesc; este dreptu', că pe lângă vechii scriitori, ca Beldimanu' și Conachi în Moldova, Ioan Văcărescu și Parisu' Momulenu' în Muntenia, cari scriau mai mult pentru sine și nu pentru publicitate, în timpul din urmă se iviseră și câte-va puteri tinere și multu' promițtoare ca Vasile Cărlôvă, Cesaru' Boliacu', Grigorie Alecsandrescu, Constantin Stamati, Alecsandru Donici și Constantin Negruzzi, — cu tôte acestea însă literatura românescă nu luase încă o direcțiune hotărîită, ea oscila când spre o parte, când spre alta, influințată fiind de literaturile străine. Haina ei, limba, nu-i era încă destulă de bine potrivită pe trup. Felurite petece

grecesce, slavonesce, franțuzesce și italienesce o diformau grozavu' de tare, așa încât de multe orî abia o mai puteai cunoșce.

În o astfel de stare puțină mângăetore se aflau țerile române, când se reîntorce acasă din străinătate aceea falangă de vrednici tineri, crescuți la luminele apusului, căreia îi era rezervat, ca în legătură cu elementele sănătose, pe care le găsi în țără, să schimbe cu totulu' totu' lucrurile, să începă o nouă eră în istoria națională, să îndeplinescă aceea minune cunoscută în istoria sub numele de renascerea României.

Alătorea cu Cogălnicenu, cu frații Golesei, cu Costache Negri, cu Ioan Ghica, cu Epurenu, cu Rosetescii, cu Alecu Russo, cu Alecsandrescu, se întorse acasă și ténêrulu' Alecsandri. Deși nu împlinise încă nici două-țeci de ani, elu' totuși era pêtrunș până în adêncul inimei sale de toculu' sacru al iubirei de patriă, era gata a jertfi totulu', pentru ca să potă vedē scumpa sa moșioră ridicată din trista stare, în care se afla. Cu dragu' își aducea aminte de timpurile de multu' trecute, când Moldova era tare și mare, când Români erau unu' nemu' vênjosu' și respectat, și'l cuprindea jalea, când vedē cele ce se pेत्रेeau în jurul sêu. De multe orî singuru' sêu în societatea prietinelor sêi, elu' se cufunda în frumoșe și nobile visuri, în care vedea nemulu' sêu din nou ridicat și țerile române ocupându din nou rangulu' de odinioră. „In cêsurile acelea de sperări măgulitoare,“ dice elu' într'o scrisore din 1849 către prietinelu' sêu Alecu Hurmuzachi, „presimțirile inimei nôstre, pêtrunđendū vēcurile, vestiau României unu' viitoru' măretu' și prin negurile aurite ale acelu' viitoru' sufletul nostru înțrevedea umbre de eroi români mișcându-se pe câmpulu' gloriei, precum odinioră Ștefanu' celu' mare și Mihaiu Vitezulu'. Zăriamū noi ca printr'unu' visu' țerile nôstre ajunse erăși în vechia lor putere și nația nôstră ridicată erăși printre cele mai însemnate nații ale lumii. O visu' dulce; o visu' neprețuitu'!.. care ténêrū cu inima adevăratu' românescă nu s'a înfrățitu' cu tine odată măcaru' în viața lui? Care ténêrū nu te-a dismerdatu' cu dragoste într'acêstă epocă, în care tôte poporele se deșteptă la sorele civilizației și alu' libertății!“

Ii era rezervată poetului rara norocire de a-și vedē realizatū visulu' tineretelor sale aprôpe în toalitatea lui; dér câte jertfe trebuiră aduse pentru realizarea a-cestui visu', câtă activitate, câtă stăruință, câtă abnegare de sine!

Nu este aici locul să urmărimu' întrégă acea luptă pe viață și pe môrte, ce se încinse între generația nouă, hrănită de ideile apusului, și între generația vechiă, îngropată în prejudiții, plină de păcatele trecutului. Vom constata numai, că Alecsandri se aruncă cu totu' foculu' tineretii sale în aceea luptă, că luă parte aprôpe la tôte peripețiile ei, că și elu' este unulu' dintre bărbații, cărora România are a le mulțami ridicarea sa, poziția sa actuală. N'a rămasu' aprôpe o singură cale, ce putea duce la înalțarea țerii sale, pe care Alecsandri s'e n'o fi încercat-o, s'e n'o fi străbătut-o cu totu' entuziasmulu', cu totu' devotamentulu', de care era capabilu' nobilul sêu sufletu'.

Cu graiulu' și cu condeiulu', în diare, pe scena de curêndu' ridicată a teatrului naționalu', în misiuni diplomatice și în parlamentu' elu' contribuî necontenit la biruințele interne și externe ale țerii sale, ale nemulu' sêu, până când în cele din urmă putu' să dică în tocmăi ca odinioră bêtărânu' Si-meonū:

„Mi am văđutū visulū cu ochii, de-
[acum potū sē morū felice!...
Astăđi lumea ne cunoșce: *Românū*,
[dice; *Vitezū* dice.“ —

Terenulu', pe care vomu' urmări noi viața bătatu' la cărui amintire vomu' s'e o sərbătorimū, este acela, pe care se distinsē elu' cu deosebire, pe care întrecu' pe toți contimporanii sêi, pe care dedū o nouă și sănătôsă direcțiune, și pe care se făcu' în adevērū nemuritoru'. Acesta este *terenulū literarū*.

Sē cercetămū decī, care suntū meritele lui Alecsandri pe acestu' terenū, care este nota caracteristică a lui ca scriitorū, prin ce se deosebesce elu' de ceilalți literați români.

Mai întâiu de tôte vomu' constata, că Alecsandri era înđestratū dela natură cu tôte acele însușiri, care-lu' puteau face sē devinā poetū. Nu-i lipsia nici viciuniua fantasiei, nici talentulū de observare, nici simțulu' pentru frumoștile naturei, nici alte însușiri, care ilu' potū califica pe cine-va de

— „Ce vorbesci tu!“ — i-răspunse mama, așidere, pe-ncetū, ca sē nu mē trezescă — „da unde s'a însura elū, abia de optșpređece ani și-apoi și-a lăsa încă și școlă . . . Și unde, la cine gândești tu, că l'ai însura?“

Șci tu . . . la Mihalachi în B“

— „Ei, ai đis-o și tu; da unde va da bogătoiulu' cela unica sa fată după feciorulū nostru, care de-i și carturarū, totu' n'are nici unū căpătāi, eră noi nici o avere.“

Unde va da! . . , mai sci? eu mē cunoscu' cu dēnsulū bine și elū scie, că avemū unū feciorū la școlā și încă la școlā mare; odată, la o cinște îi și đisei eu în șagă: bade Mihalachi, potē vomu' fi și cuscri și elū rise și đise: „La Dumneđeu suntū tôte cu puțință.“ Șci tu, Varvară, ce? ia-n școlā și gatā ceva de merinde: vomū cerca, ca și cei ce sapă bani; gāsi-vomū — bine! nu? — altū bine; cercarea și ntrebarea n'au pecatū: cumpāra, nu cumpāra, negoța se potē.“

„D'apoi asta, ce ore o sē mai fi? — gāndiamū eu în mine, căre audiamū aceste vorbe. Colo la L. închisū, ici cu mână chilăjitā și cu asentarea după șese sēp-

tēmāni în spate; ah, încă însuratū n'amū fostū! Insuratū? hm! asta mai șci? potē măcarū asta ar fi mai „cu buch!“ decāt tôte celelalte de până acumū.

Așa gāndiam eu la vorbele tatii și nu sciu, par-cā încetase mai și mână a mē durea.

Maică-mea, biata, mai đicēndū niște îndoelnicii tati, întru adevērū, se sculā și făcu' focū, ca sē împlinescă dorința tatii. Dedeiū și eu atunci „bună diminēța“ la părinți și rugaiu pe mama sē-mi dea apă sē'mi înmociu legătura manei că s'a uscatū s'apoi sē-o desprinđū și sē facū alta.

„Șci tu ce, dragulū meu“ đise atunci tata către mine, „haidemū astăđi la B. . . . și sē vedemū, ce mai făce frate-meu și unchiulū tēu Ioanū, tu-lū scī.“

„Aha, gāndescū eu, tata-i diplomatū, la unchiu đice și la Mihalachi gāndescē.“

— „Haidemū, tatā, decā vrēi.“ Și eu gāndiamū, nu la unchiu, ci la Mihalachi, ba nici la elū, ci la ce odorū ore de fată va fi avēnd „bogătoiulu“.

Tatālu' meu imi aduse hainele frățene-meu mai mare cu doi ani decātū mine și încă oltei (:și eu mai micū cu doi ani sē mē însorū!:) „bunū,“ gāndescū „haid ne-om însura — !“

Tatālu' meu apoi imi đise sē nu iau flendrele nemțesci, ci acele frumoșe ale lui Georgi, că cu acele nemțesci nu-i bine a se arāta acolo, printre omenii ceia, unde i unchiulu' meu (eră unchiu, nu Mihalachi și cu fiica-sa).

Satulu' B. era departe de loculū meu natalū, în crierii munților Carpați, la isvorele apei Moldova; trebuia de mersū bine, dēdreptulū peste munți, ca sē ajungī în douē zile. Mē uitai în oglindā, — bunū! cămașă de inū cu mâneci largi, peptariulu' nou cu primuri de jderi, briu în ciubuce, sumanulū negru de mițe pe umeri, pălăriā cu flori, cu pāuni și cu gherdane'n capū, eră în picioare ciobôte cu turetce lungi și încrețite la încheiaturā.

Đeu bine le đise tata la celelalte straie nemțesci „flendre“. Numai mână-mi bolea tare, acêstā însă era în aparițiunea, mea ca picioarele la pāunū.

Mama, biata se uita la mine cu dragu' si cu bucuriā și cuprinđendu-mē și sārutāndu-mē đise înduioșatū: „ia acumū ești feciorulū meu!“

După ceva gustare de diminēță plectară-mū, și la „rēmasū bunū“ dela mama

ea mai privindū la mine, đise ca'n șagă „De te vede, draguțulu' mamei, fata bogătoiului Mihalachi așa cum ești sē șci, că și eu mē vedū cu norā.“

„Haidemū cu Dumneđeu!“ đise tata și plecărāmū.

Trēceamū prin satū, omenii pe cari îi întēlniamū, ne dedeau „bună diminēța“! și se uitau lungū la noi, că cine merge cu tatālū meu așa împodobitū și străinū, căci pe mine nu mē cunosceau, nefindū eu multū ani pe acasă. Eșirāmū din satū și urcărāmū pe unū plaiu la munte, pe acela-lū trecurāmū, coborirāmū, ne suirāmū pe altulū și totū așa până la unū sātisorū de munte. Acolo poposirāmū la o babā, ce era cum đise tatālu' meu, o vrājitoare vestită.

„Ea-n spune-ne ceva, mătușā!“ đise către ea tatālu' meu. „Scôte-ți cărțile orī bobii și đi-ne din ele!“

Hirca se uitā la mine și-apoi la tatālu' meu, scōse din ladā o gāmuiatā de cărți și mai uitāndu-se la mine, đise către tata:

„Ti-i fciorulū mândrului ista?“

„Fciorulū, mătușā.“

„Aveți drumū?“

poetă în totă puterea cuvântului, poetă născută, era nu făcută. Căverșită fiindu sufletul său de sentimentul iubirii de neamul său și de patria sa, mai toate produsele geniului său sunt isvorite din acest sentiment, care nu l'a părăsit pe poetul nostru dela prima sa pășire în viața publică până la ultimele sale clipite. Sufletul lui nu s'a deslipit nici când de poporul său; a trăit cu el, l'a urmărit în toate mișcărilor, în toate aspirațiile sale; el a fost interpretul cel mai fidel al simțimentelor lui.

Dela prima sa pășire pe câmpul literelor Alexandri n'a stat un moment la îndoială, pe ce cale să apuce. El nu-și căuta modelele sale în literaturile străine, ci se îndreptă din capul locului la poporul său, la acel popor, care deși prigonit și apăsat de atâtea vécure, își păstrase încă curățenia simțimentelor, obiceiurile sale străbune, limba sa atât de dulce și atât de curată. Anî întregi, cu deosebire după mórta maicei sale, pribegi Alexandri prin munții și prin văile pitoresci ale Moldovei și ale celorlate ținuturi locuite de Români; peste tot el căuta a se înteli cu omul din popor, sta de vorbă cu el și nu lua în bătaia de joc păsurile lui, tainele inimei lui. El iubea cu totă căldura inimei sale pe acest popor, pe care alții îl desprețuiau și îl huliau, căci éta cum judecă el despre țeranul român:

„Mie mi-e drag Românul și știu a prețui bunătățile, cu care l'a dăruit natura. Mi-e drag să-l privesc și să-l ascult, căci el e simplu și frumos în înfățișarea lui, căci e curat, înțelept, vesel și poetic în graiul său. Mă plac obiceiurile sale patriarhale, credințele sale fantastice, danțurile sale vechi și voinicesci, portul său pitoresc, care la Roma se vede săpat pe colona lui Traian, cântecele sale jalnice și melodișoare și mai ales poeziile sale atât de armonioșe!... Eu îl iubesc și am multă sperare în acest popor plin de simțire, care respectă bătrânețele, cari își iubesc pământul, și care fiind mândru de numele său de Români, îl dă ca un semn de cea mai mare laudă orî cărui om vrednic, orî cărui vitezu, fiă măcar de sânge străin... Am multă sperare în acest neam, a cărui

adencă cuminiție e tipărită într-o mulțime de proverbe unele mai înțelepte decât altele; a cărui închipuire minunată e zugrăvită în poveștile sale poetice și strălucite ca însuși acele orientale; al cărui spirit satiric se vede desce în nenumăratele anecdote asupra tuturor națiunilor, cu care s'a aflat el în relație; a cărui inimă bună și dărnică se arată în obiceiul ospetiei, pe care l'a păstrat cu sfințenie dela strămoșii săi; al cărui geniu în sfârșit lucesce atât de viu în poeziile sale alcătuite în onorul faptelor mărețe.“

Și éráși:

„Aruncăți ochii la oricare Români și-l vă găsi totdeauna vrednic de figurat într'un tablou. De va sedé lungit pe érbă la pôlele unui codru; de va sta în picioare rădimit într'un toiaș lângă o turmă de oi; de va sălta în horă veselă și cu plețele în vânt; de se va coborî pe o cărare de munte cu durda sa pe spinare; de se va arunca voinicesce pe un cal sălbatic; de va cărmui o plută de catarguri pe Bistrița sau pe Olt; — ori cum li-i privi, fiă ca plugar, fiă ca cioban, fiă ca postăș, fiă ca plutaș, te vei minuna de firesca frumose a posei lui și te vei încredința, că un zugrav n'ar puté nicăiri să-și îmbogățesc albumul mai mult și totodată mai lesne decât în țările noastre!“

Éta, cine a fost dascălul lui Alexandri, éta fântâna, din care se inspira el, éta pentru ce a putut deveni el scriitorul cel mai românesc, cel mai popular și cel mai iubit dintre scriitorii noștri.

El a fost acela, care a descoperit mai înainte bogata comoră, ce sta ascunsă de vécuri întregi în sinul poporului nostru, comoră rămasă din moși din strămoși, care se numește literatura noastră populară. El a scăpat de peire acele admirabile cântece bătrânesci, acele duișoare doine, acele vesele hore, care au pus în uimire lumea întreagă și care au făcut ca apusul Europei să cunoscă, să prețuască și să ajute poporul nostru, genialul autor al acelor încântătoare produse poetice.

Chiar decă nu ar fi făcut Alexandri în viața sa decât numai lucrul acesta, decă nu ar avé alt merit, decât de a fi desgropat

și a fi adunat într'un mândru giuvaer cele nestimate ascunse atâtea vreme privirilor lumii culte, totuși amu trebu să-i fim vecinic recunoscători și să-l numărăm între omenii noștri cei mai meritați.

Dér fapta bună se résplătesce pe sine.

Indeletnicindu-se neîntrerupt cu produsele musei populare, observându cu băgare de seamă viața poporului nostru, Alexandri dobândi pe nesimțite aceea dulcetta a limbei, aceea termecătore simplitate a concepțiunilor sale, aceea coloratură în adevăr românescă, care facú versurile sale atât de plăcute, atât de fermecătore, care încunjură ca o aureolă toate produsele geniului său.

În această limbă simplă, curată, mlădișă și-a dat el la ivelă tainele inimei sale, a preamărit pe eroii poporului său, a eternizat faptele mari ale contemporanilor săi, cu un cuvânt: în această limbă a îmbrăcat el creațiunile sale cunoscute sub numirile de Doine și Lácrișoare, Mărgăritărele, Pasteluri Legendé și Drame; creațiuni, care au avut o influință decidătoare asupra desvoltării ulterioare a literaturii române și care au arătat, ce cale trebuie să apuce de aici înainte scriitorii români.

Nu este acum nici timpul, nici locul pentru a analiza aceste geniale produse ale spiritului mareli Alexandri. Vom aminti, că pe lângă încântătorul lor vestmântu ele se disting prin curățenia simțimentelor lor, prin înălțimea concepțiunilor lor, prin bogata lor fantasiă. Ele au făcut pe Alexandri nu numai cel dintîi poet al neamului nostru, dér totodată unul din poezii cei mari ai omenirii întregi.

Éta pe scurt caracteristica lucrărilor lui Alexandri, éta titlurile, care i asigură pentru totdeauna recunoscința poporului român.

Românul a fost Alexandri în simțirile sale, Românul în faptele sale, Românul în scrierile sale. Ca poet el a fost un adevărat sacerdote al Muselor, care a îndemnat necontentu pe contemporanii săi la fapte mari și nobile, care s'a silit din toate puterile să promoveze binele și frumosul între omenii.

Pe lângă nemuritorile sale scrieri, prin viața sa el ne lasă o sfântă învățătură, asupra căreia

atragă cu deosebire băgarea de seamă a tinerimei. Acestă învățătură este:

Nu vé depărtați nici odată de poporul nostru, inspirați-vé dela el, învățați-i graiul și-l păstrați ca cea mai scumpă a vóstră moștenire!

Vorbe înțelepte.

Istorie înțelepte, culesé și prelucrate pentru popor, de **Silvestru Moldovanu**.

Arborele ca mărturie.

Sé duseră odată la un cadiu, adecă la un judecător turcescu, un bătrân și un tineru, cari aveau pricină unul cu altul. Bătrânul pira pe tineru pentru o sută de zloti, ce dicea că i-ar fi împrumutat, fără mărturie, éर tinerul spunea din potrivă, că el n'a primitu dela bătrânul acesta nici o para.

Cadiul îi ascultă pe amândoi, apoi díse bătrânului:

„Decă n'ai mărturie, spune mi cel puțin locul unde ai împrumutat banii.“

— „Lângă un arbore bătrân, în cutare și cutare loc,“ fu răspunsul bătrânului.

„Ei bine, dice éta cadiul, decă așa este tréba, du-te și chiamă arborele de mărturie.“

— „Dér nu va veni...“

„Decă crești, că nu va veni, éta îți dau aci inelul meu, pe care mi-e scrisu numele, arată-i-l și spunei sé vină, că cadiul îl chiamă.“

Bătrânul plecă la arbore, clătind din cap, éर tinerul rămase în odaia cu cadiul.

Dela o vreme cadiul își díse:

„Multu zábovesce bătrânul, este departe arborele acela?“

— „Cam departe, dér acuși trebuie sé sosescă,“ grăi tinerul.

Intr'un târziu sosi bătrânul, plin de întristare, și povesti cadiului, că de géba s'a rugat de arbore și de géba i-a arătat inelul, căci arborele n'a vrutu sé se misce din loc și sé viá de mărturie.

„Arborele a fost aci și a mărturisit, grăi cadiul: „tu ai primitu banii dela acest bătrân“, díse el îndreptându-se către tineru, „căci altcum n'ai fi știut adineori, că aproape séu departe este arborele, pe care-l are bătrânul de mărturie... Vede cum se vinde omul vinovat?“

Tinerul se vedu prinsu cu vorbele sale și mărturisí adevărul, că adecă a primitu dela bătrân paralele și fu pedepsit de către cadiu.

Strimbătatea și mișelia au picioare slabe și pentru aceea foarte ușor se potrivesc, când nici nu gândesc omul.

— „Amu avea.“

Baba mé puse sé tai cărțile, după ce făcuse ea cu palma cruce peste ele. . .

„Apoi, numai ou bine și cu norocú sé vé fiá!“ díse „mătușă!“ după ce cărțile unse și vechi, le înșirase în patru rânduri și se uitase în ele cu ochilarii legați cu-o ată. Éta-o mândruță lângă tine fatul meu, lângă tine sé și rămăe!“

Sé nu fi fost audít eu vorba tati către mama, că adecă pentru ce mergem la B. póte-că așa fi întrebatu pe véșca de bábórnă, orî în adinsu, orî cu un risu, că de ce felu de „mândruță“ vorbesce ea că-i lângă mine; dér așa știind eu ce drum é acesta ce-l facem, nu dícu, ca-și cu ceva gându la necunoscuta mândruță — taciui, făcându-mé numai, că nu bagu de seamă ce dice pârhaia de babă.

Tatalu meu i puse în mână ceva cinste și apoi cam veselú dícendú „multămimú și rămău bunu!“ ne duserăm.

Ajunși dela bordeiul babei pe drumu, imi díse tatal-meu:

„Acum, dragul meu, sé-ți spunu la ce mergem noi la B“. Incepú apoi a spune, cum acolo é un vornicu, im-

bătrănit în vornicia și plin de bogății de totu felul, încatu peste dece sate împrejur n'are seamă cu densus și că are numai un unicu copil, o fată, a căreia are sé fiá întreagă acea avere ca de boeru, și-ápoi adăugă: De am avé norocú sé-ți dea elu fata; nu și-ar trebui sé fi nici — protopopu.“

Taciui și acumú, căci nu mé surprinse ce spuse tata, de-órece audíu adú diminetta ce vorbi elu cu mama. Numai după cățiva pași díseiu.

„D'ápoi, decă-i așa de bogatu, ca un boeriu, încă nu s'a găsit cine sé-í iee fata?“

— „O, găsitu-s-au destui: dérá — cum imi spuse unchiulu teu, care este finu de cununiá lui M. — nu i-a plăcutu fetei nici unu și tatalu său nu vrea sé o mărite în potriva voinței ei?“

„Hm! dér óre eu?“ — gândiu în mine, dér imi adusei aminte de vorba babei „éta mândruță lângă tine, lângă tine sé și rămăie!“ și deacolo n'colo nu știu ce mai gândiu.

Ajunserăm după améqáđi la un altu sat, în care se afla o mănăstire, însă fără călugări, dídita încă de Vodă

Alexandru celă Bunu. Întelmirăm pe un preotu călare, care îl cunosea pe tatalu meu și care după „bună ziua“ și „multămimú“ audíndu dela tatalu meu că eu-sú feciorul său celu dela școlă, mé angajă sé vinu la el și sé-í învăț copii, ce eu însă se înșelege, cu óreșcarí scuse îi refusai.

Trecurăm și acestu sat munteanu și pe la asfințite ajunserăm la altu sat micu unde și maserăm pe nópte; la cine maserăm — la bietulu popu de acolo ce șeadea într'o casă mai-că mai maseră decât toate celelalte ale sáteniloru ce le veduim.

Maserăm cum maserăm, numai că părintele avea unu copil micu de légănu éta légănu-i era o — covată de molidu și în partea de desuptu nu prea rotundă, lucru, ce în sfârșit nu mi-ar fi pasatú prea multu, dérá preotésa aședă covata cu odoru-i de copil pe laviță la capulu meu și decâte-orî plangea burduhulu nópte, o babă totu îl légăna, ceea ce știind mai cu seamă cum era covata, nu mé „inliulea“ și pe mine ca pe puicul popi.

Ne scularăm, eu și tata, încă pe n-

tunecut, dormindú toti cei din casă, și plecarăm în drumul nostru. Când rășarea sórele, ne aflamú urcându pe unu munte înaltu. Pe lângă plaiu sburau de printre moliști, ici ierunci, dincolo páturnichi, érá mai dincolo câte unu cocosu de munte orî femeiușă cu puili. După multe cotituri ajunsí în vérfulu muntelui, merserăm pe creasta lui mai până spre améqđ, când apoi coboríram pe unu povárnișu lungu, la alu carui talpă dederăm de o fântăniță, unde ne oprirăm, ne spálarăm și dejunarăm din merindea noastră deacasă. Ne suirăm apoi pe altu munte.

Cela se chemá Ionulu, cesta Feredeu. Pe culmele „Feredeu“ măcarú-că era în luna Septemvre, gáșirăm un visol cu omătu și un frigú, de gándiamú, că numai ajungú sé védú „mândruță“ babii, era deú, căci acestu munte așa é de înaltu, încatu uitându-ne de sprincena lui în josu, vérfurile moliștilor seculari și uriași se vedeau numai abia colo, adencú departe, departe subtú noi!

În fine însă védéndu-ne coboríđ de pe munte spre apustu, rămase furtuna cu omătu ca unu tavanu de-asupra nós-

VIII.

Țăranul și hoțul de cai.

Unui țăranu i-se furase calul, căutându-l după elu încoco și incolo, sosi într'un oraș, unde tocmai se ținea târgu de țără.

Aici, spre marea lui mirare, își vedu calul la un om necunoscut. Țăranul se duse de-a dreptul la el și-i dișe:

„Calul acesta este al meu, mi-s'a furat acum sunt câteva zile; spune-mi tu dela cine-lu ai?“

— „Greșeci fărțate“, dișe omul cel cu calul, „caci acesta este al meu de doi ani trecut, pôte să semene“....

Țăranul atunci acoperi în pripă ochii calului cu palmele dela mâni și grăi:

Dacă este alu têu calul acesta de doi ani trecut, precum diși, spune-mi de care ochiu este orbu?

— „De ce-lu drept“, dișe omul strimtorat, cam cu gura de jumătate.

„Nu e adevăratu.“

— „Ei, am greșitu, voiam să diș de cel stângu.“...

„Nu este adevăratu, dișe țăranul, calul nu are nici o scădere la ochi, dăr tu ești hoțulu, care mi-l'ai furat.“

Ōmenii, cari se adunară aci în număr mare, cum e datina, la târguri, vedându cum stă trêba, prinseră partea țăranului și duseră pe omul cel cu calul la primăria, unde fu silitu să mărturisescă, că elu este hoțulu și fu pedepsit.

Fapta mișelăscă nu pôte rămâne ascunsă, Dumnezeu o scote la ivelă prin unu semn or' prin altulu.

IX.

Potcova de calu.

Unu țăranu mergea cu băiatul sên la oraș. Pe cale aflare în mijlocul drumului o jumătate de potcovă de calu. Țăranul dișe cătră fiul sêu se o ridice, dăr acesta nu-l'ascultă și dișe:

„Ei lasă-o la amarul eu, este o bucată de feru netrebnică, nu se plătesce se mă gârbovescu pentru ea.“

Țăranul tăcu din gură și ridica de jos bucata de feru și-o puse în traistă apoi sosindu în cel dintăiu sat, o dōdū unui faur pentru nescai parale, pe cari cumpără cireșe. După acēta merseră mai departe. Sōrele se înălțase acum sus pe ceru și ardea cu putere; căldura era mare și nu dedeau de nici unu arbore, se se pōtă scuti la umbră, de nici unu isvoru ca să-i pōtă stēmpăra setea.

Băiatul obositu de drumu și de ferbințelă mergea căți-va pași îndērptulu tatăului sêu. Atunci țăranul făcu scăpată josu o cireșă, ca și când ar fi cădutu din întēmplare. Băiatul se plecā, o ridicā din țărina și o îmbucā cu lăcomiā. La căți-va pași cădū a doua

cireșă, apoi a treia, a patra și așa până la cea din urmă și băiatul pentru fărțare trebui să se plece și ăr se se plece. Când o ridicā pe cea din urmă, tatălu sêu întorcēndu-se spre elu îi dișe!

„Vedī, băiate, decā nu ū-ar fi fostu lena a te pleca odată pentru potcovă, n'ar fi trebuitu să te pleci de atâtea ori pentru fiecare cireșă, ci le-ai fi pututu mânca în tignă. *Etu ce face lenea.*

Aci s'a implinitu vorba, ce dișe: „*leneșulu mai multu alērgă, scumpulu mai multu perde*“.

Caracterulu.*)

I. Formarea caracterului.

4. Influența căsătoriei.

Adevărata legătură trebuie să cuprindă atâtu spiritulu cătu și inima, trebuie să fiā întemeiată pe stima și prețuirea împrumutată și pe iubirea împrumutată. Filosofulu Fichte dișe: nu pôte fi adevărată și dăinuitoare iubire fără de prețuire și stimă; or-țe altă iubire aduce după sine căința și este nevrednică pentru spiritulu omenescu. — Pe cei rēi nu putemu să-i iubim în adevērū, ci numai pe aceia, pe cari îi stimăm și-i admirăm. C'unu cuvētū, adevărată legătură a sufletelor trebuie să se razime pe însușirile, cari predominā atâtū viēta casnică câtū și viēta publică.

Dēr în adevărată iubire este ceva multu mai mare și mai profundu decāt simplu stimă: unu simțēmētū așa de gingașu și totuși așa de tare, care nu pôte esista niciodatā între bărbatū și bărbatū sêu între femeia și femeia. Hawthorne dișe: în ceea ce privește simțulu este între bărbatū și bărbatū o prăpastiā, peste care nu se pôte trece. Bărbatū nuși pōtū da unii altora nici odată acelu ajutoru secretu, care reinviēzā inima, cum ilū dā femeia fiā mamă, sorā sêu soțā.

Prin pōrta iubirei bărbatul intră în o lume ce totulu nouā. Bucuriā, simpatia și iubire de ōmenī invațā elu în casa ce și-a clădit'o însuși — cu totulu altfelu decāt în casa, în care a crescutu. Pōte cā elu, în cele mai multe casuri, intră într'o lume nouā plină de încercāri și de grijī, dăr tocmai aceste suntū adeseori pentru desvoltarea lui spirituală de celū mai mare folosū. Sainte Bonve dișe; Viēta familiară pôte fi plină de spinī și de grijī, dăr numai acești spinī aducū rōde, ceilalți suntū toți neroditorī.

*) După Smiles-Schramm. A se vedē Nr. 242 alu „Gaz. Trans. din anul curențu.

trā; era aici parcā altā lume, și apoi și ce privilejste, ce panoramă mārētā și încântătoare se înfățișā acum ochiloru noștri! Sōrele era spre asfințitū și privia încă cu întregă-i luire și mândrețā la lumea, căreia în curēndū avea să-i dișă „nōpte bună!“ Conturele gigantelui Ineu, colo departe spre Ardealu păreau garnisite în focu și mărgăritare, ăr aici aprōpe în fața noastră, o stână de oi umplea colinele pascēndu: oile din spre sōre, par-că cu mițe de aurū, ăr ciobanii sunau în duiosulu buciunū de ū-se părea, cā totā lumea se lēgănā în dulcēta versurilor!

Pe când sōrele-și arātā încă esistența sa prin lungi rațe viorii, respirate măiestosū de frumōsa boltă a ceriului, ajunserāmū pe unu colnicu, de pe carele pe malul rîului Moldava se vedea întinsu satul B. cu încă necunoscuta mea.... mi-rēsā.

„Vedī colo“, dișe tatălu meu cătră mine, vedī colo preste apă, casa cea albă cu sură lungă, acolo șede unchiul têu Ioanū. Uită-te apoi colo-n stānga, casa cea mare cu cerdacū, cu ogradā largă și

cu multe heiuri împrejurulu ei, acolo șede vornicul Mihalachi.“

Ba de dorū, ba de sfiālă eu începui a tresări la cuvintele aceste ale tatălui meu și căutaiu lungū, nu la casa unchiului Ioanū, ci la cea mare cu cerdacū și cu multe heiuri împrejurulu ei....

Unchiulū și soțā lui ne primiră, se înțelege, surprinși de multă bucuriā și unchiulū meu uitāndu-se la mine, dișe:

„Hai ghidi, ce feciorū se mai fūcū din tine, nepōte? De te-a vedē Măriuța nu șeiu dēu...“

Cātu ai bate în palme mătușā gātu cina și după vorbe, ba despre una, ba despre alta, unchiulū și dișe:

„Haide nepōte la Nănașul Mihalachi.“

Cā-i târđiu, cā nu se potrivește, cum dișeamū eu, nu folosi nimicū; mă mai grijiiu ceva, și merserāmū. Tatălu meu, pré ostenitū de lungă și grēua cale rămase.

(Va urma.)

O viēta, care este dedicată numai muncii, afacerii, va împetrī cu incetulu inima și o va omori. Neîncetata bāgare de sēmā la propriul avantajū, la slābiciunile altora face pe omū durū, cu neîncedere și produce simțēminte josnice. Celū mai bunū mijlocu de apērare în contra acēsta este și rămāne căsnicia, a cărei sfințeniā ne străpune din cerculū gânduriloru de căstīgū și de afacerī, într'o altā lume mai frumōsă și mai umană.

Sir Henry Taylor dișe; munca face se se dărime numai întărīturile din afara ale inimei, căsătoria însă apērā fortārētā. — Orī cāt de s'ar munci capulū de a căstīga onōre sêu aurū, decā inima nu va simți totodatā iubire și simpatia pentru alții, întregā viēta nu va avē succesū, ea nu va fi decāt unu mare nesuccesū.

Helps dișe într'una din scrierile sale fōrte înțelepțește: Vedēți pe câte unu bărbatū, cā se face totū mai bogatū, mai vedūtū și mai vestitū și dișeți: Bărbatulū are norocū! Dēr decā casa lui este rēu îngrijitā, decā pe ai sēi nu-i lēgā deolaltā iubirea; decā servitorii lui de mai nainte — și pōte cā au avutū fōrte mulți — nuși pōtū aduce aminte de nici unu cuvētū sêu faptā amicabilă din partea sa — atunci eu susținū, cā bărbatulū n'are norocū. Orī și cātū ar fi dobēnditū elū: o fortātētā însemnată se aflā îndērētulu lui, care nu este luatā. De sigurū, cā nu este alcătuitā pe bune temelii viēta acelu bărbatū, a căreia bunātate n'a găsitū unu locū de adăpostū și de cultivare. De ar răspāndi ea (viēta) vașele ei în tōte părțile, trebuie să aibā unu centru unu cuibū, în care odihnesce inima unui bunū bărbatū: casa și familia sa.

Nu mai aici se arātā tōte virtutele bărbatulū; aici se arātā înțelepciunea lui; în chipulū cum își întocmesce elū viēta casnică se arātā mai bine cā în afacerile mai estinse ale negoțului sêu sêu ale vieții publice. Tōte gândurile sale pōtū fi la problemele, ce are să le deslege cā funcționarū sêu cā omū de afaceri; decā voiesce însă se fiā fericitū, elū trebuie să aibā inima sa întregū în casā. Aici se desvoltā mai sigurū îmboldurile fundamentale ale firei sale: inclinaarea sa spre adevērū, iubirea sa, simpatia și grija sa pentru alții, c'unu cuvētū, întregā sa bărbătā. Unde însă nu domnesce iubirea și dreptatea în casā, acolo viēta pōte să devinā o nesuferitā sclāvīā. Caci fără dreptate nu pōte fi nici iubire nici încredere și stimă, pe cari se întemeiēzā întregā viēta casnică.

(Va urma)

Nouă carte de medicină.

Publicămū mai josū invitarea de abonamentū la noua carte de medicină, despre care amū vorbitū Dumineca trecutā și pe care o va scōte de sub tiparū dlū Simeonū Stoica, medicū de cercū în Rodna v chiā. Continuāndū astāđi cu publicarea capitlului despre pojarū, pe care-lu reproducēmū din acēstā carte, recomandāmū atenziunei publicului românescu invitarea de abonamentū a d-lui Stoica, care este următōrea:

În funcțiunea mea aprōpe de două decenii, îndeplinitā mai cū sēmā prin ținaturile locuite de Romāni, mi-am luatū de țință, de a studia și descoperi cauzele și împregiurările, cari fără cruțare nimicescu și răpescū o multime de persōne din generațiunea romānā a trupinei nōstre naționale. În urma esperiencelorū căstīgare în decursulū acēstui timpū, am observatū, cā regulele salutare ale igieniei, cari ar fi chiamate a

combate relele ce bātute poporațiunea nōstrā ruralā, nici nu se aplicā, nici nu se respectēzā așa, după cum s'ar conveni.

Totodatā m'am convinsū și despre aceea, cā pe lângā morburile, la care dîlnicū suntemū espusi, cu deosebire bōlele infecțioșe suntū acele, cari răpescū o multime de persōne din sîmulū poporului românū.

De sine se înțelege, cā perderile și loviturile, ce le îndurāmū suntū a se atribui proceduriloru necorecte și nepăsătoare, prin care nu ne interesāmū a ne apērā în contra primejdiilor diferite ale bōlelorū.

Avēndū în vedere, cā în limba nōstrā romānā puținū s'a făcutū pe terenulū higienicū, voindū a delătura baremī încōt-va perderile și urmările ce le sufērīmū prin aceste bōle, de mai multū timpū m'am străduitu a pune în folosința onoratului publicū mai multe descrieri medicale, care mai în anii trecutī au și apărutū în ziarele nōstre romānesci: „Observatorul“, „Transilvania“ și „Tribuna“. Articollū referitorī în acēstā materie i-am prelucratū conformū sciinței și descopeririloru celorū mai nouē ale mediciniei. La acēstia am mai adausū încă și alte lucrări medicale și așa mi-a eșitū unu manuscrisptū, pe care voindū a-lu tipāri, ar da o carte folositoare poporenilorū și cărturarilorū noștri romāni.

N'asī voi cā se se nimicescā acēstā interesantā lucrare, ce a rezultatū din experiențele căstīgare în serviciulū meu îndeplinitū între poporenii noștri romāni.

Tipārirea acēstei lucrări numai așa s'ar pōtē realiza, decā onoratulu publicū românescu mă va asigura de spriginulū necesarū la acoperirea speselorū de tiparū și mi va ajuta cā să scotū la luminā operatulū menitū pentru combaterea și tractarea bōlelorū molipsitoare.

Tractatulū va fi împărțitū în 4 părți principale.

Partea I-iu va cupriude tractarea bōlelorū infectătoare esterne; a II-a a celorū interne; III-a a celorū transmissibile dela animale la ōmenī și a IV-a a celorū venerice.

Tractatulū completū va fi tipārītū cu ortografia academiei romāne și va da o carte folositoare circa de 18—20 cōle de tiparū și nu va costa mai multū decātū 1 fl, cu portulū postalū unu exemplarū.

Abstragēndū terminii sciințifici, lucrarea este compusā mai multū într'unu stilū popularū decātū sciințificū.

Asigurū pe onoratulu publicū cititorū, cā prin acēstā lucrare nu vrēu să căstīgū nici merite literare, nici renume medicalū.

Posiția și calificatiunea mea cā medicū de provinciā suntū cu multū mai modeste, decātū să cugetū la așa ceva.

Fără de a reflecta la oșrei-care folosulū materialū, pentru mine va fi o satisfacțiā netăgăduitā, când tractatulū respectivū va avē trecerea convenitā și când așa fi sigurū, cā priu acēsta am contribuitū cātū de puținū la binele națiunii nōstre.

Pentru posibila orientare asupra exemplarelorū de tiparū, cu totū respectulū rogū pe onorații cititorī, cari voiescū a avē acēstā lucrare higienicā, să binevoiescā a mă însciința prin corēspondențe postale cu adresa în Rodna vechiā (O. Rodna.), comitatulū Bistrița Nasēudū.

Promitū cu tōtā hotārirea, cā îndatā ce voiu dispune de 500 abonenti, operatulū va fi pusū sub presă și se va distribuī acelorā, cari imī vorū trimete prețulū mai susū amintitū încă înainte de a se tipāri. împregiurare, care la timpulū sêu se va face cunoscutā totū pe calea diaristicā.

Spre orientarea publicului interesatū, voiu publica și unele capitluri din operatulū respectivū.

Pentru ajungerea scopului binefăcatorū cu tōtā stima rogū și pe celelalte redacțiuni ale ziarelorū nōstre romānesci, cā să binevoiescā a reproduce acēstū prospectū de abonamentū.

Rodna vechiā, 20 Octombrie 1890.

Simeonū Stoica,
medicū cercualū.

HIGIENA.

Pojarul.

(Morbillus, Masern, Rougeola).

In perioada despoierei prin locurile unde au fost așezate petele, pielea începe a se despoia în bucățele mărunte ca tărățele. Deși nu se poate spune acurată cât timp despoiera, totuși cam la 13—14 zile după bolnăvire se poate socoti ca sfârșită, pentru-că toate simptomele, atât cele catarale, cât și esantemele nu mai există și așa pojarul a decurs.

Trebuie să știm, că nu totdeauna percurge în modul și regula amintită. Precum la multe bôle infectătoare, așa și la pojarul mai vin înainte și alte variațiuni. Sunt vaseuri, la cari nici nu observăm esantemele, dără pentru aceea ceealalte simtome își au mersul lor regulat. Acesta se numește pojarul fără esanteme (morbili sine esantemate.) De altă-dată esantemele ies la ivelă pe lângă fenomene atât de moderate, încât abia pot fi luate în seamă (pojarul abortiv, morbili abortivi.) Uneori petele se ascund fără de a fi trecut peste formațiunile mai sus amintite.

Față de casurile ușore și regulate, stau și altele mai primejdioase, la cari erupțiunea petelor se întâmplă cu fenomene rapide: cu ferbințelul mare, cu convulsii și cu esanteme vineți, cari țin câte 5—6 zile. Petelele formează estravasările sângioase — (morbilli petertiales). De altă-dată mai provin alterări serioase în sistemul nervos: confuzie mentală, somnolență profundă, amețelă ș. a.

Pelea e de totu ferbinte, pulsul frecventat, însă foarte slab, cari tôte la olaltă arată, că morbul e de o gravitate desperată.

In decursul pojarului mai avem d'a face și cu complicațiunile organelor interne. Intre acestea se ia scurgerea de sânge din nări (epistaxis), care se poate înfățișa în perioada premergătoare și în cea de înflorire. Dără scurgerea e în grad mare, insuflă îngrijiri serioase. Dintre complicații mai sunt de amintit: difteria narilor, catarurile de bronhi, aprinderile de plumani, de pelița peptului și tusea măgărăscă. Acesta din urmă o aflăm continuată, ca epidemia formată de sine stătătoare ori în legătură cu pojarul. Angina laringei (c r u p), inflamația mandulelor, catarurile canalului de mistuire, disenteria, atarurile de ochi și de ducturile auzului (otitis), încă nu lipsesc.

Inflamația de sacul inimii (pericarditis) și alterarea verunchilor, de cumva provin încă sunt neplăcute.

Inflația caseoasă a plumănilor, ca rămășiță, după pneumonia percursă, în multe casuri servesc de basă acomodată pentru dezvoltarea tuberculozei (Phtisio pulmonam). Din acest incident se explică numărăsele bolnăvir de hectică observate după epidemiile de pojar.

Catarul canalului de mistuire, care este mai cu semn complicația epidemiilor de veră, fiindcă împiedecă multă restaurarea bolnavilor, încă e neplăcută.

Dintre organele sensuale, ochii și urechile sunt mai espuse influinței pojarului. Cu suferințele lor ne întâlnim în decursul, ori după perioada despoierei. De aici ușor putem face concluziunea, că pojarul aduce cu sine mulțime de alterări în funcțiunile fiziologice ale organismului.

Deși pojarul e privit, ca morb ușor, în multe casuri el conturbă organismul într'unu mod considerabil și i micșorează puterea de rezistență. Din când în când servesc și ca motiv d'a stărni predispoziția individuală spre morburile ereditare: scrofulă, tuberculosă, chlorosă, anemiă și alte morburile cronice ascunse, cari nu arare ori urmăz după decurgerea pojarului.

Diagnoza. Mai lămurită-i constatarea

pojarului în perioadele din urmă, decât în cele mai dinainte. La constatare se i-au în combinare tôte fenomenele; temperatura, starea catarală a ochilor și a narilor, ordinea și forma esantemelor, caracterul epidemic și infectios al bôlei. La început ne poțe aduce în rățacire cu bubatulul, la care însă nici-odată nu lipsesc durerile de șele. Beșicile la bubat ies mai curându la ivelă în membrana gurei, apoi în piele. Catarul ducturilor de respirare nu-i așa de intensiv ca la pojarul. Diferința dintre scarlat și pojarul însă e ușoră, dără vom fi cu privire la variațiunea fenomenelor. La scarlat fenomenele din interiorul grumazului sunt mai vehemente și febricitarea nu decade cu erupțiunea esantemelor. Despoiera pielii se întâmplă în bucăți mai mari și altărarea morhidă a rerunchilor obvine mai adeseori decât la pojarul.

Petele tifusului esantematic de regulă crută obrazul și ies mai târziu. Totu decursul e mai grav și febricitarea mai mare, decât la pojarul.

Prognosa. Luându-se afară unele epidemii mai grave, pojarul de regulă are urmări mai puțin primejdioase. Mortalitatea, care atără dela complicațiile organelor interne, se consideră a fi de 3—6%. La pruncii dela 1—3 ani; la cei crescuți sub împrejurări vitrege ale igienei; la cei slăbiți de alte morburile ereditare, precum scrofulă, tuberculosă ș. a. mortalitatea e mai însemnată.

Regulele și tratamentul. Este recunoscut, că pe timpurile epidemice asilele de prunc și școalele sunt foarte acomodate pentru lățirea pojarului, pentru aceea e consultă a sista prelegerile cât durează epidemia. Avându în vedere, că pojarul este unul dintre cele mai ușore morburile contagioase, după-ce în timpurile epidemice molipsirea nici nu se poțe incunjura, ar fi și mai consultă, dără ivindu-se vre-unu casu de bolnăvire între pruncii unei familii, am contribu la infecția măiestrită, punendu la olaltă pe cei bolnavi cu cei sănătoși, cu atât mai virtos, fiindcă și așa nici unul nu scapă de infecția și nici știința medicală n'are la dispoziția vr'unu mijlocu sigur, prin care s'ar poțe combate puterea contagioasă a bôlei.

Pojarul cu decurs regulat nu pretinde altă manipulare decât numai regulele dietetice. Necesitate de medicamente se arată la complicații. Aerisirea localităților, albiturile curate și nutrirea cu mănări ușore de mistuit indetulesc pretensiunile tratamentului.

Precum la alte bôle așa și la acesta trebuie să combată principiul și datina, ce-o are poporul dela sate, când bolnavilor de pojar le dă otrăvicioasă bețutură de vinarsu. Acestă datină stricătoasă sãmănă cu aceea de a voi se stingă focul cu oleu. Seta estraoardinară mai bine se stimpără cu apă rece și curată, decât cu spurcatul de vinarsu, care irită și mai tare simptomele catarale ale morbului.

Pentru domolirea ferbințelilor mari se dau cu succes: chinina și antipirinu câte 0.5 pe 80.0 apă destilată cu syropu de smeură, totu în 2 ore câte 1 lingură mare seu mică, după etatea pruncului.

In contra tusei prea mari se pun în aplicare expectoranțele. Rp. Rad. ipecac. 0.1, 0.2 pe 80.0 infusiune: tinctur. laudan 2—5 picuri, sirop de sahar 10.0, DS. în 1—2 ore câte o lingură mică. Când tusea e secă, pentru solvarea ei se mai dă în infusiunea amintită și câte 1.0 de soda bicarbonică, ori 8 are amoniacală depurată. Totu pentru tusea se folosesce și senega. Rp. Rad. poligalseneg. 2—4 grme pe 100 grme strecurătură cu liquor. ammon. observându-se 8 labie în pulsarea inimii, pe lângă expectoranțele citate se mai recomandă și vinul vechiu în 2—3 ore câte 1 lingură mică. La diaree se aplică fierțura de salep Rp. Decoct rad. salep 1.0: 80—100, Tinctur. laudan 3—5 picuri

Syrop de cinnamom 10.0, DS. în tötă ora 1 lingură mică. Rp. Pulv. Dover 0.2,—0.5, Bismuth. subnitric 1.0, Eleosahar month 3.0, Mfpdiv in dos=12. DS. în 2—3 ore 1 pulver.

Inflamația plumănilor și pleurita, pe lângă medicamentele indicate mai pretind și aplicarea cataplasmelor reci pe peptu. Pentru otita purioasă a ducturilor de audu se întrebunțază improșcările cu soluțiunii adstringente: Rp. Acid. salycilic 0.4, apă destilată caldă 200.0. DS. de 2 ori la și improșcat în urechi. Pe lângă improșcări se mai poțe sufla în ducturile urechilor și pulvere de iodol.

Ceealalte complicații pretind tratamentul lor indicat. Până ce nu se domolesc ferbințelele, tusea și diarea, până ce nu s'a finit despoierea pielii, bolnavii au să rămână în chiliă până la recăștigarea completă a sănătății.

MULTE ȘI DE TÖTE.

Meyerling-Heiligen Kreuz.

Meyerling, care a fost atât de multu descris, sunt acum doi ani, este unu sat plăcut situat la pölele Alpiilor vienesi, avendu la picioarele sale panorama Badenului, deluri și văi, ce se întind până la Semmering. Nimic, seu aproape nimic nu a mai rămas din castelul de vânătoare, unde s'a întâmplat grăznica tragedie a morții principelui Rudolf. Murii au fost dărmați, diferitele părți ale clădirilor aruncate la pământ. Vechia biserică a fost distrusă și arborii desrădăcinați. Din vechia clădire nu a mai rămas decât un mic turnuleț în stilu din evulu mediu. Impăratul a dispus a se ridica chiar pe locul unde a murit fiulu seu o capelă în stilu pur gotic. Unu spațiu situat între ușa de intrare și unu frumosu grilagiu, servesc de vestibulu. Bancile, scaunele și ferestrele sunt de gustu, în același timp serios și impunător. Voința unui părinte în dolu profundu religios, a fost bine înțelesă și interpretată de arhitectulu și artiștiu însărcinat cu executarea. Alături de această capelă se află o altă capelă multă mai mică, numai cu un scaun pentru îngenunchiare. Aici împăratul își face singur rugăciunile, fără asistența nici unui preot; în acestu sanctuaru înzardat ai căuta vre-unu semn seu o inscripțiune, care se arete originea acestei capele, seu destinațiunea, ce i-au dat evenimentele.

O oră depărtare de aici se află miculu cimitir Heiligen Kreuz. Aici alături de mausoleulu soldaților saxoni, aliații Austriei, morți în acestu ținutu—se înalță într'o veselă grădină acoperită cu flori de vanilie și „nu mă uita“ (myosotis), o piramidă de marmoră neagră purtându în litere de aur inscripțiunea „Baronesa Vescera“ și două date: Iuniu 1871 (nascerea) și 1889 (mörtea), er mai la vale aceste șire: „Omulu este ca o floare; el creșce, se dezvoltă și deodată furtuna-lu dobără.“

Perine de hărtiă.

In Anglia se prepară acum perine umplute cu hărtiă, care se taiă în bucățele foarte mici. Se dice, că perinele acestea sunt foarte reci, practice cu deosebire în climate. Sunt bune și în spitaluri. Hărtia de diare nu e bună pentru perini, pentru-că are mirosu greu.

Sciri comerciale.

B.-Pesta, 8 Noemvre. Tergulu începutu săptămăna acesta, în genere decurge liniștit. Cu tôte acestea unii artiștiu s'au căutat mai bine, atât pentru consumul internu, cât și pentru esportu. Negoțulu de manufacturi a fost indetulatoru. Numărarulu a fost rar și aproape întregu săptămăna.

Timpulu a fost tötă săptămăna noros și ploios, temperatura domolă.

Ploi au cădutu peste tötă țera în abundență pentru sãmănături.

Cereale. Scirile esterne diferu asupra prețurilor. Pe când în America au scădutu cu 3 cenți, în Anglia se menține o tendență fermă, în Germania s'a urcatu grăulu cu 5, sęcara 3—5 marci. In Franța încă s'au urcatu puțin grăulu și făina.

In B.-Pesta grăulu, fermă; — sęcara neglijată cătră fine, prețurile s'au reculesu; — orz, vëndere puțin; — porumb vechiu s'a vëndut cantitate mai puțin cu 6.60, 6.70, nou 5.55, 5.70; — ovėsulu, tendență foarte fermă, prețulu urcatu cu 15 cr.

Negoțulu în coloniale a fost viu tötă săptămăna.

Victualie. S'au vëndutu oule 35 1/2, 36 1/2 la 1 fl.; cu lada noteză, după calitate, 38.50, 39.50 pr. 1440 ouș. — Gălățe: Gășce s'au adus de ajunsu în tergu, prețurile cam neschimbate; marfă de rëndu s'a plătit 4.60, 5.20, prima 5.30, 5.50, pui 80 cr., 1.30, rațe 1.60, 2.20 pärechia, epurii 1.20, 1.40 bucala.

Pästăioșe, negoțu numai localu, comande foarte puține. Noteză fasole albă mare, 7.50, 8 fl.; mazęrea, fermă, 10.75, 11 fl.; linte, fără căutare, mărunță 8 fl., mare 10, 12 fl.; hrișcă, fără animo, 7.40, 7.45; maculu suru 26, vënëtu 30—32 fl.; sēmēnta de cânepă 11 fl. — Tôte per 100 kilogr.

Miere, oferită 600 mări metriche, din care s'au vëndutu 400 mări metriche cu 28.50, 29 fl.

Ceară a intrat de Rosenau 60 mări metr. și s'au vëndutu cu 127—129 fl.

Nuci au intrat 800 mări metriche, fruntea de Transilvania s'au vëndutu cu 26—28 fl., de Debrețin—Oradea-mare s'au vëndutu cu 19—20 fl.

Unșorea de porc a scădutu din causă că s'a produsu mai multă, și cumpărătorii sunt puțin. De orașu s'a vëndutu cu vasu cu totu cu 54 fl., fără vasu cu 52 fl.

Calendar table with columns for Noemvre, Căluendărul Iulianu, Căluendă Gregorian, Sövele, and răsare apune.

Tergulu de rimători din Steinbruch. La 9 Nov. n. starea rimătorilor a fost de 110.699 capete, la 10 Nov. au intrat 710 capete și au eșit 2533 rămânendu la 10 Nov. unu număr de 108.887 capete. — Se noteză: marfă ungară veche, grea dela 41 cr. până la 42 cr. marfă ungară tineră grea dela 42 cr. până la 43 1/2 cr., de mijloc dela 43 1/2 cr. până la 44 cr — ușor dela 44 1/2 cr. până la 45 1/2 cr. — Marfă țărănească grea dela — până la — cr. — de mijloc dela 48 cr. până la 44 cr. ușor dela 42 cr. până la 45 cr. — Marfă de România, de Bakony grea dela — cr. până la — cr. transito mijloc grea dela — cr. până la — cr. însă transito ușor dela — cr. până la — cr. transito dto țeposă grea dela — cr. până la — cr. transito mijloc grea dela — cr. până la — cr. Marfă sərbăscă grea dela 42—42 1/2 cr. transito, ușor dela 40—42 cr. Porci ingrășați de unu an dela — cr. până la — cr., ingrășați cu cucuruz dela — cr. până la — cr., ingrășați cu ghindă dela — cr. până la — cr. Cântărit la gară cu 4 1/2.

Proprietar: Dr. Aurel Muresianu. Redactor responsabil interimal: Gregoriu Maioru.

Farbige Seidenstoffe von 60 kr. bis fl. 7.65 p. Meter—glatt und gemustert (circa 2500 versch. Farben und Dessins)—versendet roben- und stückweise porto- und zollfrei das fabriks-Depôt G. Henneberg (K. und K. Hofliefer.), Zürich. Muster umgehend. Briefe kosten 10 fr. Porto.

Numere singuratică din „Gazeta Transilvaniei“ à 5 cr. se pot cumpăra în tutungeria I. Gross, și în librăria Nicolae Ciurcu.

Sosirea și plecarea trenurilor în Brașov.

I. Plecarea trenurilor:

- 1. Dela Brașov la Pesta
Trenul de persoane: 10 ore 32 minute sêra.
Trenul accelerat: 2 ore 43 minute după amêdi.
Trenul omnibus: 4 ore dimineața.
2. Dela Brașov la București:
Trenul de persoane: 5 ore 30 minute dimineața.
Trenul accelerat: 2 ore 33 minute după amêdi.
Tren de mărfuri cu vagon de persoane: 12 ore 23 min. după amêdi.

II. Sosirea trenurilor:

- 1. Dela Pesta la Brașov:
Trenul de persoane: 5 ore 20 minute dimineața.
Trenul accelerat: 2 ore 23 minute după amêdi.
Trenul omnibus: 10 ore 31 minute sêra.
2. Dela București la Brașov:
Trenul accelerat: 2 ore 13 minute după amêdi.
Trenul de persoane: 10 ore 17 minute sêra.
Trenul de mărfuri cu vagon de persoane: 4 ore 20 min. după amêdi.

ABONAMENTE

„GAZETA TRANSILVANIEI“

Prețul abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

- Pe trei luni. 3 fl. —
Pe șese luni. 6 fl. —
Pe un an. 12 fl. —

Pentru România și străinătate:

- Pe trei luni. 10 fr.
Pe șese luni. 20 fr.
Pe un an. 40 fr.

Abonamente la numerele cu data de Duminică.

Pentru Austro-Ungaria:

- Pe an. 2 fl. —
Pe șese luni. 1 fl. —
Pe trei luni. 50 cr.

Pentru România și străinătate:

- Pe an. 8 franci.
Pe șese luni. 4 franci.
Pe trei luni. 2 franci.

Abonamentele se fac mai ușor și mai repede prin mandate poștale.

Domnii, cari se vor abona din nou, să binevoiescă a scrie adresa lămurită și a arăta și poșta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilă din 1 Iunie 1890.

Large railway schedule table with columns for routes (e.g., Budapest-Predalea, Brașov-București) and train times. Includes sub-tables for specific routes like Cucerdea-Șorheiu and Simeria (Piski)-Unied.

Nota: Numerii încaudrați cu linii grôse înseamnă orele de nôpe.